

Уляна Ігорівна ДАВИД
аспірант Львівської комерційної академії
м. Львів, вул. Туган-Барановського, 10, 79005,
8(032) 275-68-66, davudyl@rambler.ru

РОЛЬ БАНКІВСЬКОГО ІНВЕСТИЦІЙНОГО КРЕДИТУВАННЯ У ФІНАНСУВАННІ ЕНЕРГОЗБЕРІГАЮЧИХ ЗАХОДІВ НАСЕЛЕННЯ

Анотація

Метою статті є визначення ролі банківського інвестиційного кредитування енергозберігаючих заходів населення та його вплив на економічне зростання Львівської області.

У процесі вирішення поставлених завдань у роботі використовувались метод аналізу та синтезу, порівняльний та факторний аналіз, конкретизації, логічний, аналітичний та статистичний методи.

В результаті проведеного дослідження визначено ключову роль банківського інвестиційного кредиту у реалізації Програми енергозбереження населення та виокремлено її соціально-економічну значущість.

Наукова новизна полягає в обґрунтуванні ролі банківського інвестиційного кредиту у сфері енергозбереження та підвищенні економічного і енергетичного потенціалу держави, а також окреслення заходів із розширення обсягів кредитування програм енергозбереження. Практична значущість полягає у використанні результатів дослідження у банківських установах та органами влади в процесі реалізації програм енергозбереження. Результати аналізу відображають ефективність кредитування Програми енергоощадних заходів у Львівській області та має значний економічний потенціал реалізації для населення всієї України.

Ключові слова: *Кредит, інвестиційний проект, енергетична криза, економічне зростання, енергоощадність, енергоресурси.*

Ульяна Игоревна ДАВИД

РОЛЬ БАНКОВСКОГО ИНВЕСТИЦИОННОГО КРЕДИТОВАНИЯ В ФИНАНСИРОВАНИИ ЭНЕРГОСБЕРЕГАЮЩИХ МЕРОПРИЯТИЙ НАСЕЛЕНИЯ

Аннотация

Целью статьи является определение роли банковского инвестиционного кредитования энергосберегающих мероприятий населения и его влияние на экономический рост Львовской области.

В процессе решения поставленных задач в работе использовались метод анализа и синтеза, сравнительный и факторный анализ, конкретизация, логический, аналитический и статистический методы.

В результате проведенного исследования определены ключевую роль банковского инвестиционного кредита в реализации Программы энергосбережения населения и четко очерченного ее социально-экономическую значимость.

Научная новизна заключается в выделении банковского инвестиционного кредита в сфере энергосбережения как движущей силы повышения экономического и энергетического потенциала государства и снижение энергозатрат.

Практическая значимость освещена в процессе отражения эффективности кредитования Программы энергосберегающих мероприятий во Львовской области и имеет значительный экономический потенциал разработки и реализации по всей Украине.

Ключевые слова: *Кредит, инвестиционный проект, энергетический кризис, экономический рост, энергосбережение, энергоресурсы.*

Uliana DAVYD

Postgraduate Lviv Academy of Commerce
Lviv, st. Tugan-Baranovsky, 10, 79005,
8 (032) 275-68-66, davudyl@rambler.ru

THE ROLE OF BANK INVESTMENT LENDING IN THE FINANCING OF SAVING MEASURES POPULATION

Annotation

The article aims to define the role of bank lending Investment saving measures population and its impact on economic growth, Lviv region.

In the process of solving problems used in the method of analysis and synthesis, comparative and factor analysis, specification, logical, analytical and statistical methods.

The study identified the key role of bank investment loan in the program of energy conservation and population vyokresleno its socio-economic importance.

Scientific innovation is to distinguish investment bank loan in energy as the driving force to raise the economic and energy potential of the state and reduce energy costs.

The practical significance highlighted in the display lending efficiency energy-saving measures Program in Lviv region and has considerable economic potential development and implementation in Ukraine.

Credit, investment project, the energy crisis, economic growth, energy saving, energy resources.

JEL classification: A 230, E 510, G 210, Q 320, Q 430.

Постановка проблеми. Останні економіко-політичні події диктують свої умови розвитку економічних процесів в Україні, які відбуваються на фоні поглиблення кризових явищ у фінансовому та господарському секторах та розгортання енергетичної кризи, яка супроводжується загрозою енергетичної безпеки України. Тому сьогодні вирішення таких проблем є нагальним, а одним із найефективніших шляхів подолання енергетичної небезпеки держави є банківське інвестиційне кредитування у вигляді фінансування цільових програм енергозбереження. У зв'язку з цим набувають актуального значення дослідження ролі банківського інвестиційного кредитування в реалізації програм енергозбереження для населення та підприємств.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різноманітні підходи до вивчення та аналізу теоретичних та практичних аспектів функціонування ефективних енергозберігаючих заходів населення та підприємств досліджуються в наукових працях вітчизняних та зарубіжних учених та фахівців. Питання реалізації енергозберігаючих технологій в житлово-комунальному господарстві розглядаються в працях В.М. Лисюка [1], В.А. Маляренко [2], В.І. Тітяєва [3]. У сучасній економічній літературі, присвяченій цій темі, значний науковий внесок у дослідження проблеми енергозбереження зробили такі вчені як О. Возняк [4], Довбуш О. [5], Г. Копець [6], Г. Онищук [7], Т. Качала [8] та ін.

Водночас недостатньо дослідженими залишається питання фінансування енергозберігаючих заходів, зокрема за допомогою банківського кредитування, яке в умовах кризового дефіциту фінансових ресурсів може забезпечити повноцінне функціонування програм енергозбереження населення на всій території України.

Постановка завдання. Метою статті є з'ясування ролі банківського інвестиційного кредитування в реалізації енергозберігаючих заходів населення та його вплив на економічне зростання Львівської області.

Завданнями є: визначення доцільності розробки та реалізації Програми енергозбереження, відображення системи фінансування енергоощадних заходів населення за рахунок банківських кредитів, аналіз динаміки обсягів та кількості виданих інвестиційних банківських кредитів в рамках Програми енергозбереження та визначення основних напрямів розвитку банківського інвестиційного кредитування у реалізації енергоощадних заходів населення.

Об'єктом дослідження є процеси банківського інвестиційного кредитування енергоощадних заходів населення.

Предметом дослідження є теоретичні та практичні аспекти банківського кредитування інвестиційного проекту енергозбереження населення Львівської області та роль реалізації Програми енергозбереження у економічному зростанні регіону та зниженні енерговитрат населення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Характеризуючи галузь енергетичного забезпечення, необхідно відзначити, що з метою опалення у світі споживається понад 40% всіх енергоресурсів. Проблема України в тому, що при дотриманні світових пропорцій ефективність енергетичного забезпечення залишається вкрай низькою. Це стосується населення, закладів бюджетної сфери, комунальної енергетики та теплогенерації [9, с.3].

Питання зниження рівня енерговитрат загалом потребує нагального вирішення у рамках використання всього комплексу ефективних заходів, що скеровані на зниження використання енергії на виробництво продукції. Однією із прогресивних методик впровадження виваженої енергозберігаючої політики є кредитування енергоощадних заходів населення фінансовими установами. Сьогодні весь комплекс цільової енергоощадної політики активно функціонує завдяки розробленій з 2006 року та досі діючій Програмі енергозбереження для населення у Львівській області.

Основним інструментом фінансування такої програми є кредит. Кредити надаються банківськими установами та кредитними спілками. З початку дії Програми коло активних її операторів постійно змінювалось, проте лідерами серед банківських установ залишалися ПАТ «Банк Львів» та АТ «Державний ощадний банк». Такого роду кредитування є інвестиційним, так як ця Програма є інвестиційним проектом Львівської обласної державної адміністрації. В ході реалізації Програми дефіцит фінансових ресурсів для проведення енергоощадних заходів, вирішується за допомогою інвестиційних кредитів, які можуть за певних умов надаватися за нульовою ставкою. Тобто функціонує певна ланцюгова схема, усі учасники якої мають змогу задовольнити свої інтереси за допомогою її ефективного механізму.

Схема функціонування програми енергозбереження населення подана на рис.1.

Отже, як видно з рис. 1, Програма енергозбереження має значний економічний та енергоефективний потенціал. Усі задіяні учасники задовольняють свої інтереси у ланцюговому порядку. Населення, з метою економії витрат ресурсів та зниження енерговитрат, здійснюють закупівлю енергоощадної продукції та устаткувань. Таким чином, це збільшує товарооборот бізнесу у цій сфері і, як наслідок, відповідно збільшуються надходження у місцевий та державний бюджети. За умов розширення виробництва та обсягів продажів, створюються нові робочі місця на підприємствах, що здійснюють свою діяльність у сфері енергоефективного виробництва та реконструкції, тобто має місце підвищення рівня зайнятості, що також здійснює свій позитивний економічний вплив. Можна вважати, що Програма енергозбереження ефективна не лише у регіональних рамках, але й здійснює свій макроекономічний ефект, через зменшення споживання газу населенням та зниження обсягу субсидій для населення за спожиті енергоносії.

Рис. 1 Схема функціонування програми енергозбереження населення

Джерело: складено на основі [9]

Фінансові установи, у свою чергу, також мають комерційну вигоду і зацікавленість у кредитуванні таких інвестиційних проектів, тому активно підтримують співпрацю із місцевими органами влади. На рис. 2 відображено обсяги виданих кредитів за Програмою енергозбереження фінансовими установами Львівщини упродовж періоду активного кредитування, а саме 2007-2014рр.

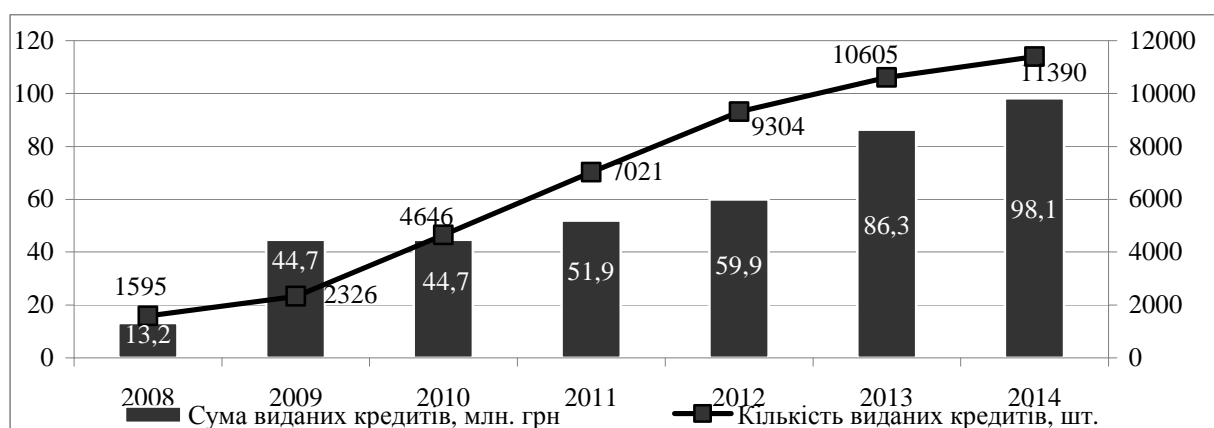

Рис. 2 Обсяг виданих кредитів населенню фінансовими установами Львівщини за Програмою енергозбереження протягом періоду 2007-2014 рр.

Джерело: складено на основі [9]

Як видно із рис. 2 упродовж 2007-2014рр. спостерігається приріст як і обсягів наданих кредитів, так і їх кількості. Зокрема, такого роду кредитуванням скористалося 11 517 родин. Загальна сума виданих кредитів становить 98,1 млн.грн. Із обласного бюджету відшкодовано 11,6 млн.грн. Окрім цього в розвиток цього напрямку, з метою виходу на нульову відсоткову ставку за кредитами, окремими райдержадміністраціями області ініційовано виділення додаткових фінансових ресурсів з місцевих бюджетів на кредитування населення, а саме: Городоцькою, Мостиською, Дрогобицькою райдержадміністраціями, запроваджено додаткове фінансування з місцевого бюджету для відшкодування 10% річних відсоткової ставки для мешканців даної території, а також 7% Самбірською райдержадміністрацією.

Упродовж 2014 року продовжувалося кредитування населення на впровадження енергозберігаючих заходів за Програмою енергозбереження для населення Львівщини на 2013-2016 роки.

Загалом сьогодні за Програмою видано 1 104 кредити на загальну суму 14,4 млн грн.(в тому числі за 11 місяців 2014 року видано 425 кредитів на суму понад 7,3 млн. грн.). Сума до відшкодування з обласного бюджету становить 3,3 млн. грн.(в тому числі в 2014 році відшкодовано 1 241 129,56 тис. грн.).

У розрізі фінансових установ, які здійснювали кредитування населення у рамках Програми енергозбереження, обсяги та кількість виданих ними кредитів, відображено у табл. 1.

Таблиця 1

Кількість та сума виданих кредитів фінансово-кредитними установами Львівщини за Програмою енергозбереження для населення за 2007-2014рр.

Кредитно-фінансові установи	Сума виданих кредитів (грн.)	Кількість виданих кредитів (шт.)
БАНКИ		
КРЕДОБАНК	3 414 793,4	385
БАНК ЛЬВІВ	19 773 065,11	1578
ОЩАДБАНК	29 050 646,07	3025
УКРСОЦБАНК	216 040,0	32
ОКСІ БАНК	138 074,0	10
НАДРА	102 640,1	8
БРОКБІЗНЕСБАНК	264 000,0	15

Продовження таблиці 1

Кредитно-фінансові установи	Сума виданих кредитів (грн.)	Кількість виданих кредитів (шт.)
УКРІНБАНК	2 276 585,3	265
МЕГАБАНК	92 036,9	12
БГ БАНК	337 229,5	48
ПРИВАТБАНК	1 602 985,6	251
АКТИВ-БАНК1	79 740,9	6
Всього:	57 347 836,88	5 635
КРЕДИТНІ СПІЛКИ		
ВИГОДА	18 774 400,16	2616
АНІСІЯ	5 743 769,18	1009
БОЙКІВЩИНА	11 260 036,52	1450
ЛЬВІВСЬКА	1 776 895,10	324
САМОПОМІЧ	2 247 197,46	281
ГІЛЬДІЯ ВУГЛЕКОПІВ	625 020,0	83
ДОВІРА	1 466 556,12	250
ШАНС	383 255,2	62
ЄДНАННЯ	486 770,0	82
ФІНАНСОВА ГІЛЬДІЯ	18 312,0	2
КС ЩЕДРІСТЬ	63 300,0	9
Всього:	43 845 511,72	6 168
Загалом по кредитно-фінансових установах:	101 193 348,60	11 803

Джерело: складено на основі [9]

Як видно із табл. 1 обсяги кредитів, виданих кредитними спілками, є дещо нижчими, ніж обсяг банківських кредитів, проте щодо кількості кредитів, то ситуація є протилежною: кредитні спілки надали на 533 кредити більше, ніж банки. Найбільш активними кредиторами серед банків є АТ «Державний ощадний банк» (29 050 646,07 грн.), ПАТ «Банк Львів» (19 773 065,11 грн.) та ПАТ «Кредобанк» (3 414 793,4 грн.).

На рис. 3 відображено частку банківських установ у загальному банківському кредитному портфелі Програми енергозбереження для населення у Львівській області.

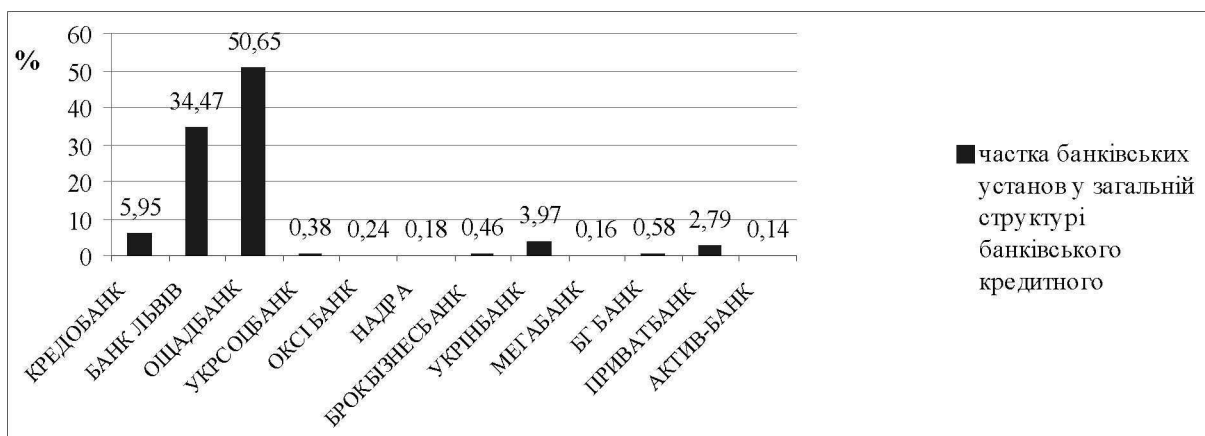

Рис. 3. Частка банківських установ у загальній структурі банківського кредитного портфеля Програми енергозбереження для населення Львівщини за період 2007-2014рр.
Джерело: складено на основі [9]

Як видно із рис. 3, найбільшу частку у структурі загального банківського кредитного портфеля Програми АТ «Державний ощадний банк» (50,65%), ПАТ «Банк Львів» (34,47%) та ПАТ «Кредобанк» (5,95%). Четверту та п'яту позиції займають ПАТ «Укрінбанк» та ПАТ «Приватбанк»: 3,97% та 2,79% відповідно. На решти банківських установ припадає менша частка, яка в середньому становить 0,31 %, найнижчі ж значення прослідковуються у ПАТ «АКТИВ-БАНКУ» (0,14%), ПАТ «МЕГАБАНКУ» (0,16%) та ПАТ «Приватбанку» (0,18%).

Загалом діяльність банківських установ у межах кредитування Програми енергоощадності населення Львівщини засвідчує як економічну доцільність Програми, так і позитивний соціально-економічний ефект. За підрахунками Львівської обласної державної адміністрації у ході реалізації програми житловий фонд збільшився на 8,9%. При цьому споживання природного газу населенням скоротилось за період дії Програми на 4,7% або на 377 млн. м. куб., а загальна економія за рік становить близько 53 млн. м. куб. в рік. Аналіз фінансової ефективності реалізації заходів енергозбереження в частині кредитування населення засвідчив, що кожна гривня, витрачена з обласного бюджету на компенсацію відсотків, забезпечила залучення в економіку регіону 20,7 грн. Надходження до бюджетів різного роду становило приблизно 3,5 грн. Крім цього, слід враховувати, що особи, які здійснили енергоощадні заходи за кошти Програми, у разі зменшили споживання тепла і, відповідно, не звертаються до соціальних служб за субсидіями на покриття видатків на комунальні послуги, що значно заощаджує бюджетні кошти [10].

Висновки та подальші дослідження. На основі проведеного дослідження можна простежити, що інвестиційні кредити є рушійною силою енергоощадних заходів, виступають як чинники економічного зростання регіону. Водночас, для банків такі види інвестиційних кредитів є досить ризикованими, що пов'язано із предметом застави, як одного із основних способів страхування банківських ризиків. Заставою таких інвестиційних кредитів виступає товар, на придбання якого отримується кредит або порука фізичних осіб, який є важколіквідним. Враховуючи позитивну тенденцію поверненості енергоощадних кредитів у рамках даної Програми, все ж таки у банківських установах дохідна частина від таких кредитних операцій значно перевищує її витратну, а в деяких випадках і збиткову частину, так як відсоток повернених кредитів становить 95 %, а відсоток прострочених кредитів – 5%.

Відлагоджений механізм програми забезпечує задоволення інтересів усіх учасників. Населення значно менше відчуває кредитне навантаження через механізм бюджетного відшкодування відсотків за кредитами, що є також достатнім стимулом до такого роду кредиту. У підприємств в галузі енергоефективного будівництва та реконструкції внаслідок реалізованих заходів Програми збільшується товарооборот, а отже, і прибуток, з якого здійснюються відрахування у бюджет. За рахунок такого роду надходжень, зростає дохідна частина та зменшується обсяг бюджетних витрат у вигляді субсидій для населення за спожиті енергоносії. Враховуючи, що в Україні упродовж десятків років сформувався великий потенціал економії ПЕР, який перевищує 55% до загального обсягу їх споживання, здійснення програмних енергоощадних заходів стає надзвичайно ефективним бізнесом. [9].

Банківські установи, ставши операторами Програми, також підвищили рівень попиту на свої кредитні продукти, а саме - інвестиційні кредити, так як Програма енергоощадності населення є інвестиційним проектом Львівської обласної державної адміністрації.

Для забезпечення стратегічних цілей та реалізації планів уряду України, повинні здійснюватися заходи у енергозбереженні та економії ПЕК як загалом, так і в регіональному розрізі зокрема. Розробка енергетичної стратегії регіону, орієнтованої на відхід від газової залежності з орієнтуванням на місцеві види палива та здійснення першочергових заходів із енергоощадності дозволить ставити питання про повну енергетичну незалежність[9].

Таки чином, впроваджені програми енергозбереження населення демонструють свій економічний ефект, саме тому перспективним кроком було б налагодження співпраці з Міністерством фінансів у частині розробки загальнодержавної програми залучення коштів, та

реалізація такого позитивного досвіду у інших областях країни. Окрім цього, сьогодні розроблені також програми із енергозбереження для бюджетних установ та об'єднань співвласників багатоквартирних будинків (ОСББ), проте ці програми залишаються не реалізованими у зв'язку із відсутністю фінансування. Саме тому, наступним кроком у подоланні енергетичної кризи є активна співпраця з міжнародними фондами, консалтинговими та юридичними компаніями щодо розробки шляхів розширення дії програми.

Список літератури

1. Лысюк В.М. Принципы приведения уровня энергосбережения в ЖКХ к мировым стандартам / В.М. Лысюк, Е.П. Бутин, С.Г. Ажнанкин // Академічний огляд. – 2010. – №2 (33). – С. 108-114.
2. Маляренко В.А. Енерго- та ресурсозбереження при реформуванні житлово-комунального господарства України / В.А. Маляренко // Интегрированные технологии и энергосбережение. – 2004. – №1. – С. 3-8.
3. Тітяєв В.І. Механізм активізації інвестиційної привабливості енергозбереження у житлово-комунальній сфері/ В.І. Тітяєв, Н.С. Гетало // Комунальне господарство міст: науково-технічний збірник. – 2012. – №106. – С. 111-123.
4. Возняк, О. Т. Реконструкція у теплозабезпеченні [Текст] / О. Т. Возняк, В. М. Желих, Ю. С. Юркевич // Энергосбережение. - 2012. - № 11. - С. 22-24.
5. Довбуш О. Особливості енергетичного аудиту житлових і громадських будинків / О.Довбуш, О.Возняк, Ю.Юркевич, В.Желих // Ринок інсталяцій. – 2003. - №1. – С.6-7.
6. Коpecь Г. Р. Вирішення проблем енергоефективності в Україні / Г. Р. Коpecь // Вісник нац. ун-ту „Львівська політехніка”. – 2007. – № 582. – Проблеми економіки та управління. – С. 45.
7. Онищук Г. І. Енергозбереження в міському господарстві – ключове питання регіонів високої енергоресурсної ефективності / Г. І. Онищук // Энергосбережение. – 2007. – № 9. – С. 22 – 26.
8. Качала Т. Реформирование жилищно-коммунального хозяйства в контексте регионального развития/Т. Качала // Экономика Украины. -К.:Издательство "Преса України", 2010, № 9.-С.84-93.
9. «Програма енергозбереження для населення Львівщини на 2013-2016 роки», затверджена рішенням Львівської обласної ради від 19.03.2013 №680.
10. Аналітичний звіт за підсумками експертного аналізу діяльності органів державної влади і місцевого самоврядування за 2009–2010 роки у сфері енергозбереження в житлово-комунальному господарстві Львівської області. – Львів, 2011. – 88 с.

References

1. Lysiuk, V., Butyn, E., & Azhnankin I.(2010). Principles of bringing the level of energy savings in housing to international standards, Academic Review (Vol. 2, no. 33, pp. 108–114). Ukraine, Dnipropetrovsk.
2. Maliarenko V. (2004). Energy and resource conservation in reformuvanni Housing and Communal Services of Ukraine, Integrated technologies and energy efficiency (Vol. 1, pp. 3–8). Ukraine, Kharkiv.
3. Titiaiev, V., & Hetalo, N. (2012). Boosting investment attractiveness of energy efficiency in housing and communal services, Utilities city: Scientific and Technical Collection (Vol. 106, pp. 111–123). Ukraine, Kharkiv.
4. Vozniak, O., Zhelykh, V., & Yurkevych Y. (2012). Reconstruction of heating, Energy Saving (Vol. 11, pp. 22–24).Ukraine, Donetsk.
5. Dovbush, O., Vozniak, O., Zhelykh, V., & Yurkevych Y. (2003). Features an energy audit of residential and public buildings, Market installations (Vol. 1, pp. 6–7). Ukraine, Lviv.

-
6. *Kopets, H. (2007). Addressing energy efficiency in Ukraine, Bulletin of the National University "Lviv Polytechnic" (Vol. 582, pp. 45). Ukraine, Lviv.*
 7. *Onyshchuk, H. (2007). Energy efficiency in municipal services - key issues regions of high efficiency energy resources, Energy Saving (Vol. 9, pp. 22–26). Ukraine, Donetsk.*
 8. *Kachala, T. (2010). Reforming of housing and communal services in the context of regional development, Economy of Ukraine Publishing "Presa Ukrainy" (Vol. 9, pp. 84–93). Ukraine, Kyiv.*
 9. *"Energy Efficiency Program for the population of Lviv in 2013-2016 years" approved by the Lviv Regional Council of 19.03.2013 №680.*
 10. *Analytical report on expert analysis of activities of state and local governments for 2009-2010 in the field of energy efficiency in housing Lviv region. - Lviv, 2011. - 88 p.*